

Wat is op tijd?

Aanvraag bijzondere bijstand moet op tijd worden ingediend

DOOR Ingeborg Lunenburg

Om in aanmerking te komen voor bijzondere bijstand, moet een aanvraag op tijd worden ingediend. Maar wat is precies op tijd? En waarom is dat belangrijk? Over deze kwestie vinden veelvuldig processen plaats. Zo wees een gemeente een aanvraag om bijzondere bijstand voor de eigen bijdrage rechtsbijstand af, omdat de aanvraag te laat zou zijn. Recent oordeelde de Centrale Raad van Beroep (CRvB) hierover.¹

In de Participatiewet is opgenomen dat in beginsel geen bijzondere bijstand wordt verleend voor kosten die zijn opgekomen vóór de datum waarop de aanvraag is gedaan.² Dit betekent niet dat daar nooit een uitzondering op mogelijk is, maar zogeheten bijzondere omstandigheden doen zich, getuige de rechtspraak hierover, zelden voor. Het is dus van belang dat de aanvraag op tijd wordt ingediend. Alleen dan is de gemeente verplicht om inhoudelijk te beoordelen of de kosten wel of niet in aanmerking komen voor bijzondere bijstand. Niet 'op tijd' leidt tot een afwijzing om die reden en dus zonder inhoudelijk oordeel over de kosten waar de aanvraag voor wordt gedaan.

Opkomen

Aan het indienen van de aanvraag gaat het voornemen om kosten te maken vooraf. Iemand is bijvoorbeeld van plan om een wasmachine aan te schaffen of een rechtsbijstandsverlener in de arm te nemen om een juridische procedure te voeren. Zoals gezegd moet de aanvraag om vergoeding voor de kosten ingediend worden, voordat de kosten opkomen. Het feit dat iemand nog niet weet hoe hoog de kosten zullen zijn, staat overigens niet in de weg aan het indienen van een

aanvraag.³ Wat is wat nu precies het moment dat de kosten opkomen? Het gaat om het moment waarop de betalingsverplichting ontstaat. Kort gezegd: wanneer 'de koop' wordt gesloten. In de praktijk is dat de betaling aan de kassa of de levering op basis van een factuur. Er kunnen zich in dit kader verschillende situaties voordoen.

Factuur

De meest eenvoudig te beoordelen situatie is die wanneer de kosten zelf zijn betaald en daarna een aanvraag om vergoeding wordt ingediend. In zo'n geval is al in de kosten voorzien, er is geen bijzondere bijstand mogelijk.⁴ De hoofdregel is immers dat geen bijstand met terugwerkende kracht wordt verleend. Wat als een derde de kosten even heeft voorgesloten? Voorop gesteld dat het voorgesloten bedrag moet worden terugbetaald, zal dat iemand doorgaans niet baten. Waarom? Omdat er sprake is van een schuld en voor schulden mag in principe geen bijzondere bijstand worden verleend.⁵ Een uitzondering vormen zeer dringende redenen die zich in de (juridische) praktijk zelden voordoen.⁶ Een andere situatie is die waarin nog niet is voorzien in de kosten en de factuur voor de kosten waar bijzondere

bijstand voor wordt aangevraagd dateert van vóór de aanvraagdatum. Er is dan geen sprake van een schuld. Maar ook hier is in beginsel geen recht op bijzondere bijstand, omdat de kosten voor de aanvraag zijn opgekomen.⁷ De aanvraag is niet op tijd ingediend.

Jurisprudentie

Uit de jurisprudentie van de CRvB blijkt dat bijzondere situaties betrekking op de kostensoort waarvoor bijzondere bijstand wordt aangevraagd.

Eigen bijdrage rechtsbijstand

Hierover gaat het in de zaak die ik in het intro aankondigde. Je zou kunnen denken dat de bedoelde kosten opkomen op het moment dat iemand contact opneemt met een rechtsbijstandsverlener, die op zijn beurt namens de rechtzoekende verzoekt om een toevoeging bij de Raad voor de rechtsbijstand (RvR).⁸ Nadat de RvB de toevoeging heeft verleend is een eigen bijdrage verschuldigd. De CRvB laat zich niet uit over het moment dat de kosten opkomen, maar markeert de uiterste datum waarop de aanvraag om bijzondere bijstand voor de eigen bijdrage rechtsbijstand moet zijn ingediend. Dat is de datum waarop de rechtsbijstandsverlener het besluit van

Veel gemeenten hanteren beleid op grond waarvan met terugwerkende kracht bijzondere bijstand kan worden verleend.

de RvR tot verlening van de aangevraagde toevoeging heeft ontvangen, waarmee feitelijk rechtsbijstand verleend kan (mag) worden. Op deze dag wordt ook de zogeheten rechtzoekende geacht op de hoogte te zijn van de toevoeging omdat die mede namens hem is aangevraagd. Het markeren van deze datum is van belang omdat een toevoeging voor reeds aangevragen of verleende rechtsbijstand namelijk ook kan worden geweigerd.⁹

Bewindvoering

Voor deze kosten geldt dat ze opkomen op het moment dat de kantonrechter de bewindvoerder benoemt.¹⁰ Immers, door die benoeming ontstaat de betalingsverplichting.

Kosten griffierecht

Voor het procederen in (hoger) beroepszaken moet iemand vooraf griffiegeld betalen. De kosten van het griffierecht komen op bij aanvang van de procedures omdat dan met zekerheid de betalingsverplichting ontstaat.¹¹ Gelijk krijgen in de procedure kan er overigens nog

wel toe leiden dat de tegenpartij moet opdraaien voor de kosten.

Gemeentebeleid

De beoordeling of een aanvraag om bijzondere bijstand op tijd is ingediend, is zeer formeel. Is dat altijd praktisch? Ik zou zeggen van niet. Daarom hanteren veel gemeenten beleid op grond waarvan met terugwerkende kracht bijzondere bijstand kan worden verleend. Bijvoorbeeld binnen drie maanden nadat de kosten zijn opgekomen. Dergelijk beleid wordt als buitenwettelijk begunstigend beleid gekwalificeerd. Dat wil zeggen dat de bestuursrechter de aanwezigheid en de toepassing daarvan als gegeven aanvaard en slechts toetst of de gemeente het beleid op consistente wijze heeft toegepast.¹² Zo kan in het beleid worden vastgesteld dat de kosten voor de eigen bijdrage rechtsbijstand (nog) kan worden ingediend binnen drie maanden nadat de rechtsbijstandsverlener het besluit van de RvR tot verlening van de toevoeging heeft ontvangen. ■

Ingeborg Lunenburg is zelfstandig opleider, auteur en adviseur. www.ingeborglunenburg.nl | www.uitvoeringwmo2015.nl

Noten

- 1 CRVB:2016:2715
- 2 zie art. 44 lid 1 PW, CRVB:2007:BA6875 en CRVB:2012:BX9607
- 3 CRVB:2013:BZ9177
- 4 CRVB:2015:1066, CRVB:2012:BX6670, CRVB:2007:BC0717
- 5 art. 13 lid 1 onderdeel g PW
- 6 In art. 49 PW staat wanneer een uitzondering mogelijk is. In de praktijk bij een huisuitzetting of afsluiting van gas, water, elektra
- 7 CRVB:2016:164, CRVB:2010:BO7262
- 8 gesubsidieerde rechtsbijstand
- 9 art. 28 Wet op de rechtsbijstand
- 10 CRVB:2016:3026 (beschermingsbewind, curator of mentorschap)
- 11 CRVB:2016:4251
- 12 CRVB:2007:BC2066